

РОЗСВІТ

Часопись полонених
громади „Самостійна Україна“.

ПЕРЕДПЛАТА:

(Ціна одного примірника 2 пф.)
На місяць в таборі . . . 20 пф.
„ „ поза табором . . . 30 „
„ півроку в таборі 1 м. 20 пф.
„ „ поза табор. 1 „ 80 „
„ рік в таборі . . . 2 „ — „
„ „ поза табором 3 „ — „

А ДРЕСА:

Ukrainisches
Sekretariat
in Rastatt (Baden).

(Комітет видавництва).

Видає: Видавництво „Український Рух“.

Виходить два рази на тиждень.

До Тараса Шевченка.

Не марно, Тарасе, на світі ти жив,
Не марно сльозами лице обливав,—
Ти щиро для краю—України служив,
Ти волі і щастя для Неї бажав.
Не марно пролились твої хрусталеві
Сльозинки із ясних очей,
Вони мов росинки вогневі
Зірками засяли сред темних ночей.

Немає тебе серед нас,
Живого тебе ми не маєм;
Так мрія твоя зісталась,
Яку ми так щиро вітаєм.
І слово святес, що ти розеївав
Не впало на камінь безплідний,
Та правда, яку ти так щиро казав,
Серця нам зігріла холодні.
Вона, мов ті зорі ясні,
Засяла у темній нам ночі
Й до правди, святої любови
Одкрила нам заспані очі...

Не марно, Тарасе, ти вік свій страждав
В борбі за для щастя України.
Борбою тією ти шлях прокладав,
Якого ми вік не покинем!..

Вашко.

Роковини Т. Шевченка.

Він все життя своє стремів
Роздерти шати вічної ночі,
Проміннем сонця Він хотів
Розкрити заспані очі.

Він все життя своє віддав
Для краю рідного—України,
Він міцним голосом гукав—
Вставайте, діти України!

Вставайте, час уже настав,
Щоб волю ви назад вернули,
Бо, бачте, ворог як скував
Йї в кайдани—ви ж послушли...
Та люди припані в ярмі
Тих слів святих не дочували,
Лиш грізним громом навкруги
Дарма слова святі лунали.
Йї скоро вчули вороги,
Вони співця—пророка взяли
І в сїру свиту одягли
І за Урал кудиє заслали.
Тай там спинити не могли
В його груді вогню—любви.
З країни горя і нудьги
Неслись до нас пісні чудові.
Неслись, неслись, але мовчав
Люд закріпощений в неволю,
Хоч як співець і не гукав,
Але не йшов він брати волю!

Тепер Він спить... Його нема
Україна й люди всі в печалі,
Але святі його слова
Уже відбиті на скрижалі...

„... вставайте
Кайдани порвіте!“—
Сїяють огнені слова
На нашім полковім прапорі,
І ми встаєм і йдем туди—
Йдем до правди, йдем до волі!..

М. Чалий.

ПРОМЕТЕЙ УКРАЇНИ.

(56. роковини смерті Т. ШЕВЧЕНКА).

За горами гори хмарами повиті,
Засіяні горем, кровію политі.
З-покон віку Прометей
Там орел карає,
Що-день божий довбе ребра
Йї серце розбиває.

(„Кавказ“ Т. Шевченка).

Старі Греки оповідали собі про Прометей, опікуна людського роду, такий переказ. Прометей, котрий походив від богів, хотів помочи першим людям, що жили в стані цілковитої дикости і були духово цілковито не розвинені, бо він бачив, що люди мають всі духові здібності, лише всі їх духові дари були припані. Щоби розвинути свої духові здібності, бракувало людям одного, іменно вогню, тому що вогонь служить чоловікові для зготування поживи і вогонь спонукав чоловіка до створення перших металевих знарядів—він спонукав чоловіка до думки.

Цього важного дару не хотів дати людям Зевс, найстарший Бог поміж Богами, бо він знав, що через те люди стануть розумніші і непокірні. Вони зможуть при помочи того дару безпосередно з землі видобувати її плоди, не очікуючи ласки з неба.

Але над людьми змилосердився Прометей. Він потай від Зевса взяв іскру божого вогню і приніс її на землю. Сею іскрою розпалили люди перший вогонь.

За свій вчинок мусів Прометей відпокутувати. Зевс казав його прикувати до Кавказу,

куди щодня прилітав орел і добав Прометеві печінку, яка все наростала.

Таким Прометеем для України був Шевченко. Шевченко появляється ся як раз в той час, коли на Україні стало темному—непросвіченому людові як найтяжче жити. Він приходить в пору, коли московські і польські пани найдужче загнуждали народ і запрягли його в ярмо кріпацтва. Шевченко бачить, що

Скрізь на славіній Україні
Людей у ярма запрягли
Пани лукаві... Гинуть, гинуть
У ярмах лицарські сини.

Він бачить дальше, як он—

— у тім раю, що ти покидаєш,
Латану свитину з каліки здіймають,
З шкурою здіймають, бо нічим обуть
Панят недорослих. А он розпинають
Вдову за подушне, а сина кують,
Єдиного сина, єдину дитину,
Єдину надію в військо оддають,
Бо його, бач, трохи... А он-де, під
тином
Опухла дитина голодная мре.
А мати пшеницю на панщині жне.

На вид такої картини наповнює ся серце Шевченка гнівом і він кличе до всіх тих, що завинили обставини тяжкої неволі:

Суєслови, лицеміри,
Господом прокляті!

Здасть ся, що вже сама доля змилосердила ся над тим народом, який, як показує істо-

рія, так багато натерпів ся, і післала йому пророка в особі Шевченка.

Бо ми бачимо, що Шевченко родить ся від батьків—кріпаків. І хоч батько Шевченка хотів, щоби син його вивчив ся письма, то думка, що його син буде колись таким великим чоловіком, першим сином і громадянином України, зродити ся в него не могла.

Але сама доля заопікувала ся бідним сиротою. Щастє хоче, щоби малий Тарас понав за покойового козачка до свого пана. Сей його везе до Петербурга, щоби вивчити на свого маляра. Та доля, як бачимо, опікуєть ся Шевченком і дальше. В Петербурзі знаходять ся земляки, при яких помочи видістаєть ся Тарас через викуп на волю. Шевченко сам дивуєть ся своїй долі:

Ти не лукавила зо мною;
Ти другом, братом і сестрою
Стромі стала. Ти взяла
Мене маленького за руку
І в школу хлопця одвела
До пняного дядка в науку.
„Учи ся, серденько, колись
З нас будуть люди“—ти сказала.
А я й послухав і учивсь,
І вивчив ся...

Коли Шевченко скінчив академію, поїхав він з Петербурга на Україну, щоби жити і працювати для рідного народу. Він вже в той час став голосним через випуск свого першого „Кобзаря“. Приїхавши до Київ, знайшов Шевченко вже свідому українську громаду, згуртовану Костомаровим і Кулішем, яка Шевченка прийняла не як звичайного поета, але як народного пророка.

Від сего часу припадає широка громадянська діяльність Шевченка. Шевченко належить до Кирило-Методіївського братства і стає його найзавзятішим членом. Кирило-Методіївське братство була се організація Українців, яка ставила собі завданням: ширити поміж Славянами думку єднання. Всі Славяни мали утворити одну федеративну державу, в якій всі народности мали мати свою самоуправу.

Така спілка (федерація) національних держав мала бути основана на рівноправности. Свобода віри, особистої волі та однакове громадське право мало бути унормовано законом. Для того жаданем Кирило-Методіївського братства було скасування всяких станових привілеїв і знесення кріпацтва.

Шевченко завдячує приналежности до Кирило-Методіївського братства свій широкий демократичний погляд на українську справу та своє радикальне політичне переконання.

Однак не саме братство мало вплив на Шевченка. Смертельним ворогом тодішнього суспільного ладу зробила його неволя його народу. Тяжкі умови панцизняного життя—яке він бачив, як ще був хлопцем, представили ся Шевченкові тепер в цілій своїй наготі. Він тепер добре зрозумів, де корінь лиха та горя його народу.

Він і для того направляє жало свого палючого огненного слова в ту сторону. При цім не числить ся ні з ким і ні з чим. В нього передовсім перемагає любов до свого рідного краю:

Я так її люблю,
Мою Україну убогу,
Що проклену святого Бога,
За неї душу погублю.

В цей час пише такі свої твори як „Кавказ“, „Сон“, „Іван Гус“ і інші, в яких він своїм різким словом мов нагаєм шмагає всіх і вся, що тільки чим будь причинили ся до поневолення його обездоленого народу. Не щадить

він і своїх. Він знає, що немало винні тому і батьки народу, тоб то його провідники, що така ганьба і такий сором спав на колись „вільний народ“. Він для того звертає ся до своїх земляків словами:

Свою Україну любіть,
Любіть її... во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть.

Шевченко на заслання.

або:

Обніміте, брати мої,
Найменшого брата.

Сими двома послідніми стрічками хоче ще вказати Шевченко українській інтелігенції вихідний пункт з національної неволі до її свободи.

Знову ворогам свободи українського народу він грозить:

Смії ся, лютий враже,
Та не дуже, бісів сину!
Слава не поляже,
Не поляже, а розкаже,
Що діялось в світі,

Чия правда, чия кривда,
І чий ми діти!

і додає—

Схаменіть ся! Будьте люди,
Бо лихо вам буде,
Розкують ся незабаром
Заковані люди;
Настане суд, заговорять
І Дніпро і гори,

І потече сто ріками
Кров у Синє море
Дітий ваших...

Але погроза сильним цього світа і приставання з народом та поучування його розуму—принесла Шевченкові тюрму і десятилітню каторгу.

Як дуже любив Шевченко свій рідний край і як дуже він болів душою о своїм народі, показує нам його вірш написаний в тюрмі в Петербурзі:

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в свігу на чужині—
Однаковієнько мені!

Та не однаково мені,
Як Україну злії люди
Присплять лукаві, і в огні
Її окрадену збудять...
Ох, не однаково мені!

Десятилітня каторга зломала

цілковито життя Шевченка.

Вийшовши на волю він скоро помер. Все життя і весь свій талант віддав він на народний жертвенник. Своім віщим словом збудив він народ до нового життя. Любов до правди, яка пробиває ся у всіх його творах, була тою іскрою, яка запалила мозги всіх верств українського громадянства і яка повела український народ на шлях змагань до свободи.

Отож в день смерти Прометея України ми кличемо до кожного Українця словами самого поета:

„Молись,
Моли ся, сину, за Вкраїну
Його замучили колись“.

Шевченкові надії.

Нам відомо тепер, в яких тяжких обставинах жив і працював Шевченко. Миколаївський режим лютував над Україною й цілою Росією. За кожну думку, противну правительству, карано як найтяжче: тюрми й Сибір були переповнені борцями за правду. То були найчорніші часи в життю народів Росії. Нарід ніс тяжке ярмо і, не маючи змоги боронити себе, мовчав.

Серед цього рабства і від рабів появил ся Шевченко.

Маючи незвичайний природний талант усе бачити, Шевченко скоро зрозумів, у якому гіршому положенню опинив ся його рідний український нарід, той нарід, який мав свою державу, вільні широкі степи, славу минувшину, яку тепер заграбастали Москалі та Поляки і знущають ся над обездоленим народом.

Але хоть нарід і зістав ся в прикрому положенню, Шевченко вірив, що він „не вмере, не загине“. Він знав, що хоть нарід і несе чуже ярмо, але це тимчасово, в силу історичних обставин, і що настане колись час відродження. З глибокою вірою в кращу будучину свого народу Шевченко став у боротьбу зі своїми ворогами. І в тій боротьбі він гукав до своїх земляків:

„Боріте ся, поборете,
Вам Бог допомагає;
За вас сила, за вас воля
І правда святая“!

Ця віра його не покидала ні в тюрмах, ні на заслання. Вона була йому тією зіркою, що показує втомленому мандрівникові шлях до його ціли.

Як не тяжко йому приходило ся терпіти за Україну, за нещасний люд, що хоч би і камінь, то і той не витерів би, але Шевченко в такі хвили казав:

...І благав би я о смерті—
Так ти, і Україна,
І Дніпро крутоберегий,
І надія, брате,
Не дасте мені Бога

О смерті благати“ (А. Козачковському).

Багато було тоді таких, що не вірили в поліпшення долі, складали руки перед тяжкою працею, але він говорив своє:

...„А я, брате,
Таки буду сподіватись,
Таки буду виглядати,

Жалю серцю завдавати“. (Чернець)

Як би Шевченко не мав твердої віри в свою справу, не був переконаний, що правда мусить запанувати на облитій кровю й потом українській землі, то Бог—знає, що було б з нами. Хто нам так сердешно заспівав би про наше горе, хто з такою любовю грів би наші серця, заставляв любити своє рідне, а не лізти за ласкою до своїх гнобителів.

Надії давали йому силу до боротьби. А мати надії є найкраще що тільки може мати людина. Без надій життя людини було б безконечною мукою: то було б не життя а пекло. От хоть би й нас, що заставляло б переносити

Середина хати коло могили Шевченка.

полон. Та з рештою без надій ні що не робить ся. Коли б, приміром, хлібороб не мав би надії, що земля вродить, що його заставило б працювати над землею?

Отже й нам Українцям треба твердо вірити, як вірив Шевченко, що наш нарід визволить ся, перестане бути позорним попирачем своїх ворогів. А коли ми матимемо міцну надію й працюватимемо над її здійсненням, то:

„Встане Україна
І розвіє тму неволі,
Світ правди засвітить
І помолять ся на волі
Невольничі діти“.

М. М.

Віра Шевченка.

Кругом, куди не подивись, панує в мирі зло. Скрізь над правдою бере верх неправда. Багатий ошукує бідного, сильний гнітить слабого. Не заслонюєть ся тут перед відкритим оком і роля повіства. Воно халає в свої пазури і нищить людські жертви ще гірше, ніж який відкритий воріг.

Евангельська свята наука обернена ним на послуги сильного. Ніде не побачиш, щоби повіство вступало за правду слабого. Ошуканців вешить прощати, не відплачувати за зло злом, любити все своє начальство і не судити його за злії вчинки, бо то, каже, від Бога йде.

Таку сітку темряви накладає воно на очі людини при самому її народженню на світ, і тоді вона весь вік свій блудить на нім без очий, напوماцки, не маючи змоги ізза неї увидіти дійсний стан світа. Але буває в життю поодиноких людей, що наперекір усім перепонам вони зривають ту сітку і з жахом з откритими очима стають лицем перед дійсністю.

Переходячи цей стан, людина бачить довкола себе лише зло і насильство, котрими все на світі повито, і квилить в жорстоких його обіймах. Це доводить інші натури людські часто до зневіри і рознуки, і знесилені йдуть вони потім старими протоптанними шляхами без віри й надії в правду і добро.

Цілком не те ми бачимо на Шевченкові. Вийшовши з тої загальної людської темряви, побачивши і перенісши на власних плечах всі тягари і страхіття людської неправди, Шевченко всетаки не перестав вірити в добро і людий, і це вивело його на добрий шлях, звело його з людьми, від котрих почув він ласкаве

слово, і дало йому спромогу взяти перо в руку і написати ті золоті слова, які ми читаємо в його „Кобзарі“.

Але Шевченко не вірив у те вузьке добро, яке проповідує всюди пошівство для малої купки людей. Він не годився з тими засадами його, щоби терпіти насильства сильних над слабіми. „Вставайте, кайдани порвіть і вражою злою кровю волю окропіте!“—зазивав Шевченко всіх проти гнобителів люду. Добро він розумів лише в широкім загальному розмірі, а не допускав його оснóвувати на кривді других. Так ганьбить він усе, що стоїть на перепоні правди. Але з другої сторони, твердо віруючи, що до неї можна дійти лише боротьбою, він накидає ся з гівними докірливими словами і до тих товстошкірих та занадто терплячих, що несуть покірливо на своїх плечах несправедливі знущання своїх гнобителів „а ми дивились і мовчали, та мовчки чухали чуби, німії, подлії раби“, з болем в серці характеризує він ту широку масу народу, котра через свою темноту не може зеднатись і повстати за правду і волю.

Такі слова раз-по-раз зривають ся у Шевченка в найтяжчі хвилини його життя, коли він увесь пронятий любовю до свого народу, бажає йому правди і свободи і не знаходить способів до здійснення своїх бажань. Але він не впадає в зневіру, не губить ще надії в людину. В те, що прийде час, коли народ скине з себе облуду і прозрівши розібере свої кайдани, Шевченко вірив непорушно. До того він покладав, як найперше й найпевніше оружжя до ослонення тих цілих, народню освіту.

З тою метою він вступає членом в товариство „Кирило-Методієвське братство“, де завданням братчиків було ширити межки народом освіту. На цім полі діяльності вороги розсівання святих думок заарештували Шевченка і віддали його в салдати. Але і цим не зломлено великого борця свободи. Не захитав ся він в своїх думках від тих дошкульних ударів, ще з більшою палкістю слова виступає він в оборону закутого люду. Так ціле своє життя борює ся Шевченко з неправдою і твердо вірив, що прийде час, коли запанує правда на землі, де після боротьби не буде більш ні ворога, ні супостата, „а буде син і буде мати і будуть люди на землі“.

Ф. Ващенко.

Шевченкова „Катерина“.

Немає на Україні такого села, де б не читали, або не чули про чудовий поетичний твір найбільшого українського поета Тараса Шевченка—„Катерину“. В найдалших і найглухіших кутках, де лише живуть Українці, можна знайти цю перлу творчости, таку близьку нашим серцям, нашому життю. І справді, у кого з нас, коли ми читали або слухали цей твір, не котили ся сльози над нещасливою долею Катерини? У кого не обливаєть ся кровю серце від кривди, яку сильніша людина робить слабшій; і цю кривду Шевченко так сильно змалював. Ще й тепер багато дівчат бачуть в Катерині свою власну долю.

Катерину Шевченко малює щирою, довірливою дівчиною (як і всі наші українські дівчата), котрої серце ще не знає людської неправди та глума життя. Катерина вірить першому стрічному чоловікові, йде за покликом серця і довіряє йому свою судьбу.

„...Не слухала Катерина
Ні батька ні неньки,
Полубила москалика,
Як знало серденько...“

Передовсім бачить Катерина в кожнім чесну людину, котра по своєму людському почуттю не може зробити зло иншій людині і тому легко довіряєть ся випадково пізаному чоловікові, хоч він і є їй чужим і по мові і по звичаям. Не предбачає в його словах нещирости та обману.

Довірила ся їй віддала ся.
Та не довго триває щастє бідної дівчини, бо

„...Прийшли вісти недобрї,—
В похід затрубили;
Пішов москаль в Туреччину,—
Катрусю накрили...“

Проте Катерина вірить в справедливість життя, вірить обіцянкам свого коханого і чекає на нього. Ніщо для неї людські поголоски. Для того, кого покохала перетерпить вона все мовчки.

...А поки що, нехай люди
Що хотять говорять.
Не журить ся Катерина—
Слізюньки втирає,
Що дівчата на вулиці
Без неї співають...

Болючими, повними жалю словами описує Шевченко життя бідної дівчини, покиненої та знаваженої коханим. Її цурають ся дівчата, рідня, знайоми. Мовчки терпить вона все це, ховаєть ся зі слізьми від людей та все ще плекає надію на своє щастє, на свого Івана, що прийде він, візьме й поведе її до шлюбу. Замовкнуть тоді злі язички.

Катерина очікує, але час не жде, і

Могила Т. Шевченка.

... Занудило біля серця,
Заколело в бок.
Не думає Катерина,
Ледви-ледви дише.
Вичунала, та в запічку
Дитину колише...

І пішла по селі мова про Катерину. А хто не знає, що то за доля покритки? Найліпше знає це Шевченко і в поезії впливає всю біль, і страждання молодої матері. Вже нікого в світі не має вона, навіть батько й мати цурають ся її.

...Іди, доню, найди її (свекруху)
Найди, привітай ся,
Будь щаслива в чужих людях,
До нас не вертай ся!..

Лишає Катерина рідне село, лишає хату, де зросла, батька, матір і все чим жила досі і йде з дитиною світ-за-очі шукати свою долю, свого коханого. Блукає по світі, нігде не має притулку. Всі її цурають ся, бо, мовляв, покритка. Тут Шевченко ганьбить а разом і нарікає на людей, що так безжалісно викидають із свого гнізда, раз в життя спіткнувшу ся людину. Ганьбить за те, що не подають нещасному братові дружньої руки і не врятовують його, а противно самі допомагають загинути.

...Отакє-то на цім світі
Роблять людям люди!
Того вьжуть, того рьжуть,
Той сам себе губить...
А за віщо?—Святий знає!
Світ, бач ся, широкий,
Та нема де прихилитись
В світі одиноким...

Але зневажене і змучене Катеринене серце не хоче погодити ся з тим, що її обманули і покинули. Вона вірить в правду і шукає її. Їй здаєть ся, що треба лише побачити його, Івана, і вона знов буде щаслива, і тяжким далеким шляхом, побираючись мандрує вона з дитиною в Московщину.

...А той—чи зустрине,
Чи пізнає Катерину,
Привітає сина?..

Далі малює Шевченко і саму стрічу Катерини з її коханим. В зимі боса, обірвана, почувши, що їдуть Москалі, вона біжить їм назустріч і пізнає між ними свого Івана.

...Та до його... за стремєна...
А він—подивив ся,
Та шпорами коня в боки...

Аж нарешті бачить Катерина, що вона одна однієнька в світі, що й цей, кому віддала свою дівочу честь, своє життя, і цей віддурав ся від неї. Благає наймичкою йому бути, благає не цурати ся хоч дитини.

...Ось-де воно, подиви ся! (дитина)
Де ж ти заховав ся?
Утік!.. Нема... Сина, сина
Батько відцурав ся!..

Та даремні мольби. Не пізнає безбожний Москаль колишню свою жертву і лишає її на бездорожжю самотною. Не витримує бідолашна Катерина такого горя.

Тільки тут пізнає вона заподіяну їй кривду, і на раз стає їй перед очі ціла неправда: страшна зневага любови, найсвятішої в життю, потоптане почутє батька до дитини. Що лишаєть ся в життю їй?—Нічого. Все те чим людина живе—було зневажене, і бідна мати кладе дитину на шлях і в розлуці кидаєть ся в воду. Так кінчає своє, повне стражданням життя.

Гіркими, пекучими сльозами оплакує Шевченко долю сироти, що не знає ні батька ні матері. Іншим сиротам лишають ся хоч могилы по батькові та матері

...А тому, тому на світі,
Що йому зосталось,
Кого батько і не бачив
Мати відцуралась?..

Доля таких дітей—жебрацтво. Між жебраками виростає Катеринина дитина, стає поводитирем сліпого кобзаря і блукає з ним по світі без притулку, не знає, хто був його батько, а хто—мати.

Надзвичайно болюче вражіннє робить стрічу сироти-жебрака з батьком, котрий уже давно забув про колишнє коханнє, жинив ся і

став паном. Батько пізнає в хлопчикові-жебракові свого сина і перед ним стають нараз страшні наслідки його вчинку. Може совість пробудила в нїм ліпші почуття, але тут коло нього жінка-паня, котра дивуєть ся гарному обличчю хлопчика та не має й гадки, що цей жебрак—дитина її чоловіка, і батько відвертаєть ся від сина.

„Пізнав батько свого сина
Та не хоче взяти“.

Паня подає жебракові шага і вони розходять ся кожен своїм шляхом.

Ціла ця поема яскраво малює нам життя та погляди нашого народу з морального боку. Дівчина, котра згубила свою дівочу честь, тим самим губить честь батьків і рідні та повагу цілого села.

Тому то Шевченко починає і кінчає її застереженням:

„Кохайте ся чорноброві,
Та не з Москалями,
Бо Москалі—чужі люди,
Роблять лихо з вами...“

Нахом.

Січ в творах Т. Шевченка.

Після упадку Київської держави український нарід уже ніколи не мав сильної центральної власти.

Оточений зі всіх боків ворогами, нарід сам безпосередно провадив з ними боротьбу, аж поки й не впав, знесилений тою боротьбою.

Але історія тої боротьби свідчить, що український нарід не завше був такий покірливий та терпеливий.

Були часи, коли він оружно боронив свої інтереси, коли він давав кожному одєч, хто посягав на його інтереси.

Були колись часи, і сини українського народу із завзяттєм і одушевленнєм умирали за вітчину, за мир хрещений.

В цій боротьбі за істнованнє український нарід дав багато національних героїв, до яких кожний Українець мусить відноситись з великим пошанованнєм.

Найбільше таких борців героїв вишло із Запорозької Січи.

Видвинена самим народом з поміж себе для боротьби з ворогами, Січ протягом всього свого істновання була школою, де виховували ся й загартовували ся цілі покоління українського народу. Тому то й память про Січ ще жива серед народу, ще й досі кобзарі співають про „Славне січове товариство“.

Та найбільшим кобзарем, який найкраще зрозумів і оживив Запоріжжє, був Т. Шевченко.

В його творах згадки про „Січ-матір“ розкидані повсюди. І скрізь в них Шевченко згадує про Січ з великою прихильністю й любовю.

„Не було й nebude
Таких людей як Запорожці“.
(Москалева криниця).

Це його погляд на Січовиків.
В цілім ряді творів Шевченко малює нам
життя Січи, повне демократизму й братерської
рівності.

Волю громади в Січи Шевченко ставить
високо: їй підлягало на Запоріжжю все—і рядові
Січовики, і старшина, і кошовий.

В мирні часи в Січи все було рівне, та не
те було під час походу. Тоді вже кожний Січ-
овик мусів дотримувати ся послуху старшини
і слухати ся дисципліни, а кошовий мав навіть
право життя й смерті за провини.

Межи самими Січовиками Шевченко завше
малює повну згоду й любов. Визволити това-
риша з біди—було святим обов'язком для кож-
ного Січовика.

Принципи внутрішньої моралі й релігії на
Запоріжжю Шевченко також ставить дуже ви-
соко, бо коли Запорожці змушені були покинути
свою Січ, то

„Взяли з собою Матір Божу
А більше нічого“ (Иржавець).

Одною з найкращих поем, в якій Шевченко
оспіває Запоріжжя, є „Іван Підкова“. В ній
Шевченко переносить нас в часи, коли „Запо-
рожці вмів панувати“.

І тут же він пояснює, чому Запорожці
вмів панувати.

Іван Підкова—це атаман завзятий, його
сміливість і неустрашимість викликають у нас
подив. Він володів великим життєвим досвідом,
тому й серед своїх підвладних користується
його великим авторитетом і пошаною. Його розказ

„А нуте, хлопята,
На байдаки, море грає,
Ходім погуляти“.

Запорожці виконують без вагання, з пов-
ним довірем. Рівнобіжно з образом кошового
Шевченко малює загал Січовиків. Це люди теж
неустрасимі, з сильною волею, які ні перед
чим не зупиняють ся, боронячи свого народу.
Серед страшної бурі з пісню на устах пли-
вуть вони за отаманом проти ворогів.

Такі то були Січовики і тому то вони й
умів панувати: бо мали добрих провідників,
яким вірили, і сами щиро й по громадськи
сповняли обов'язки супроти своєї вітчизни.

Такою малює Січ Шевченко в поемі „Іван
Підкова“. І в інших своїх творах, де він зга-
дує про Січ, малює її яко здісцпліновану гро-
маду,—громаду, в якій існує повна згода і со-
лідарність межи провідниками й підвладними.

Тиміш П.

ДО СІЧИ.

Мати Січ!—сестра України
Прийми привіт ти від дитини
Своєї рідної—прийми
І для твоєї, Мати, слави
Благослови в бої криваві—
Благослови, благослови!..

Брати мої—борці за волю,
За правду, рівність і за долю—
Привіт вам рідній брати!..
Чи чуєте,—як сурма грає,
Як нас усіх вона гукає:
До боротьби, до боротьби!..

Брати мої! Пора настала:
Україна із труни устала
Й до себе зве, гукає нас,
Бо в боротьбу йти за волю,
За правду, рівність і за долю
Вже час, вже час!..

М. Чалий.

Як святкували пам'ять Шевченка.

Під час свята нашого батька Тараса Шев-
ченка згадав я, як в 48. роковини його смерті
в Москві відбуло ся свято, яке провадило ся
гуртком Українців під назвою „Кобзар“.

Комітет „Кобзаря“ залобив ласки у арти-
стів і артисток.

Таким робом виявила ся змога дати кон-
церт в пам'ять Шевченка в театральній салі
„Благородного Собранія“.

Була подана заява поліцаймайстеру з про-
грамою свята і одержано дозвіл на це свято.

Але програма була дуже скорочена і стала та-
ка кученька, що навіть її не хватило б і на
одну одміну. Тоді „щирі“ Українці повсовували
багато руських номерів, не маючих ніяких від-
носин до пам'яті Шевченка. Заспокоїли ся тим,
що концерт має бути принаймі „в пам'ять Шев-
ченка“.

І ось 24. лютого появилася афіша.

Я як побачив, що буде концерт, де я по-
чую свою рідну мову, рідні пісні, то аж здриг-
нув ся весь од радощів і сів мерщій на трамвай
та поїхав до театрального будинку. Каса ще не
відкривала ся, і я став „у хвіст“. Стоять біля
мене гарно одягнені пані, висмоктані паничі і
декілька студентів. Коли слухаю, балакають
про Шевченка. Одна пані питає у свого панича:

— Кажуть, що це має бути цікавий концерт,
Володя?

— Адже я не знаю,—відповів їй Володя і по-
зїхнув у руку.

Запорожець.

— Кажуть, що хор буде співати „Заповіт“ і
будуть малоросійські танці?—питає пані.

— Ах, дай мені спокій! Цікавиш ся чорт-зна-
чим, і через тебе стій тут як дурень. Краще
було б їхати „на фаре“ до Сабурова...

— Ну, який ти, вже й розсердив ся. Я ще ні-
коли не бачила й не чула цих малоросів, тіль-
ко із книжок знаю, що є такі люди.

— А хто такий цей Шевченко, Володя?—по-
мовчавши трошки, знову спитала пані.

— Він... він... хахол, із мужиків, тільки трош-
ки висунув ся в гору із-за ласки якогось там...

„Ну й гидкий же твій панич, моя нень-
ко,—подумав я,—ти цікавиш ся моїм батьком,
а воно... почувася себе паном, а балакати
толком не уміє“.

З боку стояв бідненько зодягнений сту-
дент і кидав гнівний погляд на панича, а далі
звернув ся до пані й сказав:

— Тарас Григорович Шевченко є український
поет, він в своїх творах виспівував минувшину
України, яка була колись вільною. Він боров ся
за її відродження, яке вважав конечним...

І цей студент зробив цілий виклад про
Шевченка.

Пані ласкаво дивилася і кивала головою
в ознаку подяки, а панич дивив ся в одне міс-
це і рухав ногою.

Відкрила ся каса. Я взяв квіти і, йдучи до
хати, по дорозі заходив до приятелів і світу-
вав їм дістати теж квіти на концерт.

Я серед своїх товаришів був тільки один
„хохол“—як вони мене величали—і частенько,
то співами, то байками цікавив їх. Багато де
чого й розуміли вони. На моє пропозицію вони
згодили ся, і в день концерта зійшли ся в салі.

На відкритій сцені на підставах стояв
образ Шевченка, покритий лавровим вінком і
обставлений живими цвітами.

Мені здавало ся, що Шевченко не милими
очима дивив ся на присутних і ніби хотів ска-
зати:

— „Вам мало було глумити ся наді мною при
життю, так ви ще зібрали ся й по смерті смія-
ти ся з мене!“

І дійсно, глядачам пришло ся все своє,
руське, їм стало скучно розважати ся зви-
чайними виставами. Їм забажало ся інших утіх,

і вони посунули на концерт, чекаючи
чогось для них надзвичайного, але зівсім не
помітно було, щоби вони шанували пам'ять ве-
ликого поета.

Великий жаль обхопив мене, коли я по-
мітив таке відношення. Дуже бажало ся мені
крикнути цим панам:

— „Це не для вас! Геть відсіля, погані душі!“

Те, що довело ся мені почути, глибоко за-
пало в мою душу. Я думав і на другий рік
їти на концерт, але моя надія не сповнилася ся.
Концерт заборонили, а лише дозволили бого-
служення, де зійшло ся до сотки люда.

Після богослуження на вулиці зібрав ся
гурток Українців і почали співати „Заповіт“,
але їх хутко всіх розігнали, лише один студент
успів сказати: „Товариші, в університет, в
актову салю!“ Там було несподівано зроблене
академічне свято.

Вашко.

Ідїть, ідїть...

(До Січи).

Ідїть, ідїть, бо тільки ви
На світ родились для любови,
Лиш вам призначено для краю,
України милої, для раю
Свободу і життя придбати,—
Ідїть же волю здобувати!

Ідїть, ідїть, бо там батьки
Вмирають серед сліз, крови
І вас, як сонця, дожидають.
Ви чуєте?—Вони гукають,
Вони хотять ще трохи жити—
Ідїть же край свій боронити!

Ідїть, ідїть, бо сестри там
Страждають й плачуть по ночах.
Молитви Богові складають
І вас, соколів, дожидають...
Брати! поки режуть гармати,—
Ходїмо волю здобувати!..

М. Чалий.

Зі споминів.

Пом'ятаю, як років вісім назад, в 48. роко-
вини смерті Тараса Шевченка приймав я най-
живішу участь по улаштуванню Шевченківського
свята. Діяло ся це в Катеринославі, куди я
приїхав на короткий час до родичів. За кілька
день до 26. лютого в московських часописах
почали друкувати замітки і статі про Шев-
ченка.

В одній часописі я прочитав критику
відомого московського журналіста Чуковського.

Москаль Чуковський в своїй статі про
Шевченка сказав слідує: „Це грубий мужик
в здоровенних чоботах завше паний, і нема
чого вихвалити його за п'яні вигадки й фантазії“.
Така критика на нашого Кобзаря та ще Мо-
скаля—страшенно мене вразила. В той час я
вже цілком зрозумів і полюбив Шевченка. Його
Кобзар, з котрим я ні на хвилину не розлу-
чав ся, був для мене найдорожчим.

Читаючи твори Шевченка, я почував його
присутність.

Я лив слези, коли читав Катерину, я
плакав як дитина над Відмоєю, Петрусем і Окса-
ночкою, я божевільно реготав ся і кидав про-
кляття „дарям—всесвітнім шинкарям“, я засте-
регав катів, впеваючи, що „повіс новий вогонь
з холодного яру“.

Я був переконаний, що скоро після його
смерті повстане нарід і порве кайдани. Я ві-
рив і вірю в пророкування великого Кобзаря.

Прочитавши таку критику Москаля Чу-
ковського, я був обурений цілим еством.

На другий день я мусів читати реферат і
декламувати.

На сцені я весь тремтів. Мені здавало ся,
що в салі знайдеть ся не один такий добродій,
як Чуковський, але на обличчях публіки я про-
читав серйозність і зрозумілість хвилі.

Саля була повнісінька. В перших рядах
сиділи дівчата, учениці місцевих гімназій, всі в
національному убранню; за ними студенти в ко-
зацьких жупанах, чумарках, у вишитих сороч-
ках з червоними стрічками.

Сцена була чудова, притягала до себе очі
всіх. Декорація представляла, як казав сам Та-
рас „лани широкополі, і Дніпро, і кручі“.

Коли я почав реферат, саля не мов за-
вмерла. Лишень в місцях, де згадував про муки,
які Шевченко переніс за свій нарід, в салі з
соток грудий вилітали тяжкі зітханья і в де-
котрих на очах брєніли сльози.

Коли я скінчив реферат його ж словами
до Котляревського:

„Будеш батьку панувати,

Поки живуть люди;

Поки сонце з тебе сяє

Тебе не забудуть“—

почув ся гарний барітон, котрий співав:
„Як умру, то поховайте мене на могилі“.

рез те, що днів через два в часописі „Южна
Зоря“ появил ся фейлстон під заголовком: „З
приводу статі Чуковського про Шевченка“.

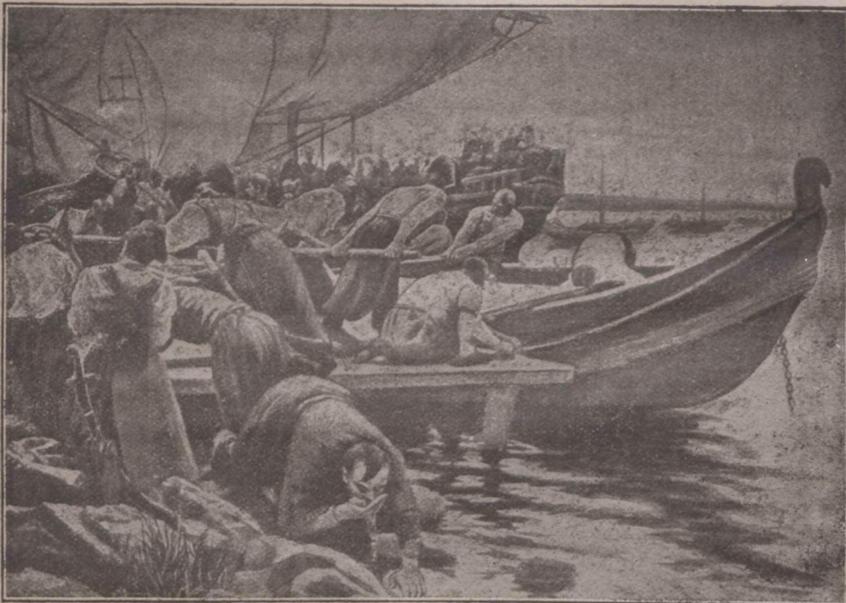
Передаю зміст цього фейлстона:

В літі, гарним теплим вечером біля лісу
зустріли ся ворона й соловій. Привітавшись,
разбалакались про своє життє й відносини до
них людей.

Ворону дуже дивувала несправедливість,
котру люди проявляють іноді до... ну хоть би
до неї самої,—не цїнять її голоса й здібности
до співів. Соловію не знати защо, таке пова-
жанне й честь від них. Ну не дурні ж люди?

Погодили ся. Пішли і зараз зустріли свиню.
Привітались. Починають їй оповідати про супе-
речку між собою, а нарешті прохають розсу-
дити їх. Хрюкнувши кілька разів, як би в знак
згоди, свиня почала слухати. Першим почав
співати соловій.

Коли він скінчив, судія щось промимрив і
звелів співати вороні. Ну, та і почала: кра-кра-
кра, але голосно з повагою, звісно, як ворона.
Скінчила й вона. Судія упер піску в землю, а
далі говорить: Ні, ворона безумовно краще
співа, в неї й фігура й голос, куди там соловію?
Та й пішла собі. Після такого присуду соловію

Запорожці вибирають ся в морський похід.

Запорожська Січ із 37. курінями, по середині церква.

Почав ся концерт, який закінчив ся жи-
вим образом. Свято зробило на всіх велике
вражінне.

Багато років пройшло з того часу. Може
за цей час і Чуковський інакше почав думати
про Шевченка, але наколи би він був тоді в
театральній салі і чув про Шевченка—напевно
і він переконав ся б і взяв би свої слова назад.

Після того так сильно мені вже не прихо-
дило ся говорити. Правда, деклямуючи „Холод-
ний яр“, пригадуєть ся і той вечір, але вогню
того нема.

Після свята я був запрошений в деякі
гуртки, де багато дискутовали з приводу статі
Чуковського і нараджували ся, як йому відпо-
вісти. Але цього нам не довело ся зробити че-

Вечером, зачувши, як то кижуть божественний
спів цієї птички, старе її мале зупиняєть ся,
мліє, від співу, слухає й не наслухаєть ся. А
що то за спів? Пищить лише, а більш нічого.
Тоді як на неї, ворону, не дивлячи ся на її
здібність і талан до співу, ніхто не звертає ні-
якої уваги.

З приводу цього почали сварку.

Соловій каже, що він не винен в тім,
що йому присудили за його спів першорядність
між птаками, і не мав би нічого проти, щоби
перший, кого вони здибають по дорозі в ліс,
був би судією і розв'язав їх суперечку.

Ворона згодила ся, додаючи, що наколи би
судія присудив кому з них першенство—другий
би мусів умерти.

мусів умерти. Страшенно ображений він не міг
здержати себе і почав плакати, гірко, безу-
пинно. Побачивши це, ворона стала глузувати
над ним: „Який, то вихваляєть ся, що кращого
за нього й нема, а як прийшло ся до діла, то
вже й боїть ся, страшно умирати? Зачувши це,
соловій кріз сльози відповів: „Не того я плачу,
що мушу умерти—смерти я не бою ся, але
дуже мені неприємно що нас судила свиня.“

Отже, як бачите, знайшов ся й поміж Мо-
скалями добродій, котрий не зміг стерпіти зне-
ваги, кинуті на нашого пророка, і відповів на
це, дуже влучно. І от кілька років пройшло, а
надходить Шевченківське свято зараз і зга-
дуєть ся ця пригода з критикою і розбуджує
колишне.

М. В.

ІЗ ШИРОКОГО СВІТА.

11, та й ще мало.

В склад антану входило доси 10 держав;
11-та Америка вже ось-ось буде; але се ще та-
ки мало. Вже вбюють з центральними держава-
ми білі, червоні, чорні, жовті народи і все та-
ки не можуть дати їм прочуханця. Ще Китай-
ців їм треба. А Китайців багато,—аж 400 міль-
йонів;—вистарчило би гарматного мяса ще
на довгий час.

Вже від довшого часу Французи і Англії-
ці агітують в Китаю і нарешті вдало ся їм на-
клонити китайське правительство до зрвання
дипломатичних зносин із Німеччиною. Але од-
ного,—найважнійшу особу,—президента Китаю
не годні перемовити. Обіцяють не впомянути ся
за довги аж до кінця війни (Китай платить від-
шкодованє за революцію боксерів), обіцяють
дозволити зміну цлого договору (за ввіз то-
варів бере Китай 5% а хоче брати 12%) і те
все не помагає. Президент не піддає ся. Міні-
стри зрікли ся своїх урядів а президент не при-
няв зреченя і все стоїть при своїому. Не хо-
че зривати з Німеччиною. От і характер же
якийсь! Президент Америки з високом пішов
би війною, лише нарід не хоче,—і то задурно
пішов би,—а президент Китаю не хоче, хоч
платять. А тут так треба дванайцятаго, хоч
гинь!

Хоч із землі добудь, а давай

поміч, бо англійський міністер Льюїс Джордж
каже в парламенті, що:

„Наші поживні припаси малі, а навіть
страшно малі,—менші, як коли небудь бу-
ли; ми навіть не памятаємо, щоби коли
було так мало поживи, як тепер“.

(„Дейлі Мейль“ із 26. лютого 1917.)

А за ним Корзон каже:

„Небезпека важна а навіть дуже поваж-
на. І те питаєть ся не розв'язанє“.

(Англ. часопись „Дейлі Мейль“ із 26. лютого.)

В тій же самій часописі, яка передає
промови тих двох державних мужів, пише Ло-
ерт Фрейзер, що англійський нарід повинен
спам'ятати ся, бо показують ся недобрі знаки.
„Чи ще треба кращого знака“,—питає він,—
„як те, що ось нам під носом в каналі підстрі-
лили Німців за одним разом 7 кораблів, ніби 7
диких курок?“

Видно прояснює ся вже в англійських го-
ловах. Але ні!—ми помилили ся. Не в головах
а в черевах. Бо коли би в головах, то не за-
повнювали би криміналів тими людьми, що хо-
тять мира.

Кримінали

в Макефідд, у Варвік і Дортмуур повні робіт-
ничих агітаторів. Ніхто навіть не знав би був
того, коли би 24. лютого посол англійського
парляменту Лавберт не спитав був про те міні-
стра внутрішних справ підчас засіданя. І міні-
стер потвердив те.

А „Дейлі Мейль“ із 26. лютого ще й на-
хваляє ся, що правительство добре зробило, що
випустило волоцюг із криміналу та посадило
в них соціалістів. „Бо—каже та панська газе-
та—се був би вестид для волоцюг, коли би вони
сиділи під одним дахом із соціалістами“.

Треба тобі, любий читачу, знати, що із тих трох
криміналів випустили волоцюг через те, що
не було місця ніде, бо всі кримінали в Англії
заповнені. Швайцарський „Бернер Таґвахт“ із
3. лютого каже, що тих всіх, що не хотять йти
на війну, Англія не замикає до криміналів, а
держить їх в ріжних таборах і вживає їх до
дорожних робіт а робітничих агітаторів зами-
кає до найстрашнійших криміналів або замикає
в каміноломах лупати камінь.

От, свободолюбива Англія! В Ірландії ві-
шає Ірландців за те, що вони хотять бути Ір-
ландцями а не Англіїцями, а в себе в дома ві-
шає воєнків і пре в кримінали робітників.

Так поступає Англія в себе в дома. За-
те поза домом горлає про свободу малих наро-

дів і держав. Чи те правда, що Англія засту-
пає ся за малими державами, про те нехай по-
свідчить чорногорський

Микита,

що саме тепер сидить у Франції, бо Черногору
заняли Австрійці. Король Микита ще до недав-
на вірив в побіду антану а тепер чухає ся і
просить Бога, щоби побідили центральні дер-
жави. „Газет.Льозан“ із 7. лютого доносить,
що антан конче хоче злучити Черногору із
Сербією та частиною полудневої Австрії в од-
ну державу. Себто, ще медвідь в лісі а антан
вже з нього шкіру лупить. Антан конче хоче,
щоби Микита разом зі своєю родиною зрік ся
престола, а Микита, ані руш, не хоче. Його міні-
стерство згодило ся вже на те, але Микита
таки не хоче. Через те міністри пішли у від-
ставку а московський цар чорногорського пре-
зидента міністрів Радовіча наділив орденом бі-
лого орла за те, що він намовляв Микиту до
опорожнення престолу. Микита покликав друге
міністерство під проводом Іллїча і стоїть при
своїм. От готове бути нещастє: світ готов по-
збути ся одного європейського престолу. Ми-
кита,—це був би лише початок; бо, здає ся, що
й з Румунією на подібне закровеє ся.

Румунське правительство

як доносить „Колокол“ із 13. лютого, перено-
сить ся до Херсону. Вже випорожнили гімна-
зію, реальну школу, першорядні готелі та деякі
приватні дома, щоби зробити місце румунському
правительствові. І дивно. Румуни ногами і ру-
ками держали ся того, щоби лишити ся на
своїй землі а Москалі пруть їх в Росію. Зразу
хотіли їх просто в Москву перевести, але Ру-
муни не хотіли, то вже хоч в Херсон, щоби
лише не були дома.

Рівночасно із тою вісткою є ще й друга,
що румунськ. королевич мав заручити ся із мос-
ковською царівною, аж тут ні сіло, ні пало,
заручини відложили. Чи не задумує москов-
ський цар того самого із румунським престо-

лом, що й з Микитом? Себто, пощо женити доньку з таким королевичом, що не буде мати нічого? Хіба даром годувати його і мати біду на голові? А це була би гарна наука для союзників антану. Хто доживе,—побачить....

Але чи доживем,

коли от—от, здає ся, цілий світ зірве ся до війни а дехто вже так вперто розвоював ся, що ніби та війна й кінця не буде мати.

Бувший англійський міністер Чурчїл говорить в льондонськїм парламентї, що сили обох воюючих сторїн є рівні, і через те сего року не буде рішеня війни. Він радить правительствови сего року не починати офензиви а приготувати ся цілий рік до офензиви в 1918. році. Правда, гарні вигляди! Однаковож не треба брати тих слів Чурчїла так, як вони сказані. Це лише війна ротом. Чурчїл же добре поінформований і коли що будь говорить, то воно має якийсь підклад. Антан заїхав в сїлпу вулицю. Готовив ся і готовив ся та обіцяв своїм народам, що ось на весні 1917. піде офензивою, вдарить, прорве німецький фронт і побідно закінчить війну. Такими надїями годували свій нарід. Приходить весна, а Антан видить, що Німеччина зелїзним муром стоїть на всіх фронтах і ще й до того підняла війну підводними суднами на морі, не оглядаючись на те, чи ще й Америка вповість її війну, чи ні. Значить, вона знає свої сили і що вона може видержати. Треба ж тепер якось оправдати тії обіцянки і правительственник Чурчїл „радить“ не робити офензиви. От, хто знає, чи ми не дочекаємо ся того, що Чурчїл або хто другий „порадить“ закинути офензиву взагалї і порадить мирити ся? Це вже до того йде. Бо коли антан просить Америку о поміч а Америка йде жебрати помочи до Перу і до Бразилїї та других неутральних держав, коли вже надсказують аж коло Китаю, то те все показує, що коло Антану не добром пахне. Коли вже та горда Британїя, що нахваляла ся бути панєю світа, жебрає помочи у цілого світа, щоб робити війнї кінець, то, здає ся, що вона чує свій кінець. А з тим і мир вже недалеко.

(*)

РІЖНІ ВІСТІ.

ПОЛТАВСЬКИЙ ГУБЕРНАТОР ПРОСИТЬ ПОРАДИ.

„Русское Слово“ доносить, що полтавський губернатор предложив у грудні м. р. окреме звідомленне до міністерства внутрішніх справ в українській справі. Губернатор доносить між иншим про ухвалу миргородського земства про заведенне української мови в народніх школах і просив о інструкцію, чи має протестувати проти тої ухвали і постарати ся, щоб її не обговорювано на полтавськїм губернськїм земськїм зібранню.

ІСТОРІЯ З МНЯСОМ.

В „Новім Времени“ від 2. лютого зустрічаємо цікаві подрабїцї про історію з 4 мільїонами пудів м'яса, про яку ми уже повідомляли в нашій часописї подаємо цей куєник без жадних змін.

„Цікаві річі відносно історії з м'ясом оповідає співробітникові часописи „Утро Росїї“, один торговець худоби, що недавно прибув з Сибїру.

З осени минушого року до нас в Семіпалатинську область приїхало багато покунців худоби. По цілій області та по Алтаю спїшно зкуповували рогату худобу. Деякі покунці їздили навіть до границь Кобдо та Джунгарїї (це в Індїї). Що дня до станцій Алтайської залїзниці прибували величезні табуни худоби. З відділя худоба перевозила ся до Росїї. Але залїзниця не мала можливости перевозити всю худобу. На станціях зїбрало ся тисячі голів. Ні сїна ні соломи для худоби не було приготовано.

Худоба почала гинути сотками. Наступили морози і покунці дістали дозвіл рїзати худобу на м'ясо. Величезні гори м'яса складали ся під відкритим небом. Зверху його прикривали соломою і лише де-не-де рядном. Але залїзниця й тепер не мала змоги справити ся з своїм завданням. М'ясо перевозило ся дуже повільно.

Від довшого часу воно почало псувати ся. Тепер всі з тревогою очікують весни, бо тоді велечезні гори м'яса почнуть скоро гнити.

В останні часи м'ясо має нову, чисто російську, небезпеку. Вовки, що почули дух гнилого м'яса, стали збирати ся великими зграями.

Вночі м'ясо стережуть відділи стражників. Навкруги него розпалюють вогонь, а мешканці міста Змеїногорська почувують себе на теренї

війни, бо цілими ночами чути стрільянину по наступаючому чотириноному ворогові.

Чи є надїя вивезти м'ясо? Поки що дуже мало. Сибірська сїльська громада прохала міністра внутрішніх справ зробити розпорядженне, аби вивезти м'ясо, але розпорядження нема. Вовків залїзничих теж нема.

Далї „Новое Время“ додає від себе: „М'ясні склади під відкритим небом, вовки, стрільянина, вогонь.

А в столицї „хвості“ біля м'ясних склепів—звичайна картина російського життя.

БОЛГАРІЯ ЗРИВАЄ ДИПЛОМАТИЧНІ ЗНОСИНИ ЗІ СПОЛУЧЕНИМИ ДЕРЖАВАМИ АМЕРИКИ.

Кельн, 7. марта. „Кольонський часопис“ телеграфують зі швайцарської границї, що болгарський амбасадор у Вашингтонї дістав приказ зажадати від американського правительства пашпортів.

ГРАФ ЦЕПЕЛІН ПОМЕР.

Берлін, 8. марта. Звідси доносять, що там помер граф Цепелін, винахідник літака під назвою „Цепелін“. Винахідник покійника вже тепер має велике значінне, але з розвитком техніки сей винахід осягне ще більше значінне, так так що достаточо оцінити заслуг винахідника тепер ще неможливо.

ВІЙНА.

Війна підводними лодками триває далї. На протязї 7. 8. березня потоплено в Середземнїм морі 8 параплавів та 7 кораблів. Загальна містота 40000 тон (тона 61 пуд).

ЗАХІДНИЙ ФРОНТ.

В воздушних боях за останні дні убито 15 французських та англійських літаків.

На цілим західнїм фронтї лише діяльність артилерїї.

СХІДНИЙ ФРОНТ.

Від Балтїйського до Чорного моря через холод лише діяльність артилерїї.

Хронїка таборового життя.

— **Національна секція.** 6. березня від 7. години вечером в учительськїм бараці відбуло ся чергове загальне зібранне таборової секції. Зібранне прийняло звіт представника секції в Генеральній Старшинї, провідників блокових секцій, та скарбника. Усунено параграф статуту, по якому таборова національна секція складала ся лише з 100 представників від блокових секцій. Після усунення цього параграфу всі члени блокових секцій узнають ся рівнорядними членами таборової національної секції. Блокові секції, як відділи таборової, і як складо-

ві частини, лишают ся з тими правами і функціями, які мали дотепер.

По засіданню співали „Не пора, не пора“, „Ще не вмерла Україна“ і инші наші рідні пісні.

— **Центральний Комїтет.** 6. березня від 2. години по обїдї Центральний Комїтет мав чергове своє засіданне, на котрому вирішив видати як запомогу двом полоненим по одній посилицї з тих, що за відсутністю адресатів їдуть до розпорядимости Комїтету. Крім того ухвалено задовольнити проханне о грошеву допомогу, в розмірі 6 марок.

— **Торговельна спілка „Єдність“.** 4. березня від 2. години по обїдї в учительськїм бараці Торговельна спілка „Єдність“ відбула чергове загальне зібранне, котре прийняло справозданне Старшини спілки, Надзираючої ради і обрахунок за місяць лютий. Капітал, відчислений на дївіденди членам, 135 марок, вирішено пожертвувати на українські школи на Волині.

— **Органїзація старших.** 7. березня від 4. години вечером у клубї органїзація старших відбула чергове своє загальне зібранне. Радили над органїзаційними справами та зробили нові вибори президїї.

— **Запорожська Сїч.** 7. березня від 2. години по обїдї в учительськїм бараці Запорожська Сїч відбула чергове загальне віче. Було прийнято звідомленне із діяльности Отаманної старшини. До звіту курїний Т—кий, як голова табору, додав, що після Шевченківського свята всі бажаючи, а навіть і не охотники, а всі, кого не утримає в таборі громадянський обовязкі, будуть протягом 2—3 тижнів розіслані на сїльські роботи. Поїдуть по 1—2 чоловіки на команду як провідники. Командатура уже згодила ся дати розпорядженне, аби всі провідники були звільнені від праці що середї і суботи після обїду. Це дасть їм можливість листувати ся з табором, читати приписи, часописи і т. ин. На фабрики і великі робітничі к—ди будуть післані найсвідомїші товариші, які будуть зовсім звільнені від праці.

Радили над справами внутрішнього сїчового життя та теперїшньою діяльністю.

По замкненню віча співали „Ще не вмерла Україна“ і „Не пора, не пора“.

— **Віче.** 7. березня від 7½ години вечером у великій салї відбуло ся загальне таборове віче. Референт Центрального комїтету т. К—ний повідомив, що за останній час Центральний комїтет анї одержував, анї розділював подарунків. Від Бернського комїтета червоного хреста надїйшов папір, яким сповіщаєть ся, що у них набрало ся уже 7 наших прохань, а не висилають нам дарунків лише через те, що залїзницї заняті перевозкою військових грузів. Як заповіли Німці цей рух мав скінчити ся до 4. березня, тому скоро можна сподівати ся подарунків.

Реферуючи подїї на світї п. пр. М—ч докладно обговорив положенне на фронтах і в світї.

По замкненню віча співали „Ще не вмерла Україна“, і „Не пора, не пора“.

„Громада САМОСТІЙНА УКРАЇНА в Раштатї“

10. і 11. березня 1917. р. уладжує

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ І СІЧОВЕ СВЯТО.

10. березня в суботу.

КОНЦЕРТ

Присвячений кобзареві України Т. ШЕВЧЕНКОВІ з приводу 56. роковин його смерти

із такою програмою:

1. Шевченко про себе в своїх творах—деклямація.
2. „Заповіт“—хор за кулісами.
3. Інтродукція з вечериць Ніпцінського—Сїчова орхестра.
4. „Ой я нещасний“—Сольо.

5. „До мертвих, живих і не народжених земляків“—деклямація.
6. „Вмер батько наш“—хор.
7. Осїї глава XIV—деклямація.
8. „Коли розлучають ся двоє“—дует.
9. „Даремно пісне“—хор.
10. Українські попури—Сїчова орхестра.
11. „Сон“—деклямація.
12. „Зоре моя вечірняя“—тріо.
13. Живий образ.
14. „Бють пороги“—Сїчова орхестра.

Початок о 7. год. вечером.

11. березня в недїлю.

- Від 9—11. год. Богослуженне.
Від 11—12. год. Парада 1. Запорож. полка імени Т. Шевченка і молебень.
Від 3—5. год. Вправи „Запорожської Сїчи“

Від 6—9. год. Вистава історичної драми Т. Шевченка

„НАЗАР СТОДОЛЯ“.

Вступ на всі святочні обходини вільний.